

regel - at fremsætte krav om erstatning over for en opsendende stat uden først at have udtømt denne stats interne retsmidler. Har den erstatnings-søgende stat imidlertid gjort sit krav gældende ved den opsendende stats domstole eller administrative nævn m. m., kan kravet ikke derefter fremsættes på anden måde.

Af art. 12 fremgår, at der for skade i art. 1's forstand skal gives *fuld erstatning*, idet skadelidte skal stilles »som om skaden ikke var indtruffet«.

Under forarbejderne til konventionen gik de vestlige lande ind for at lade reglerne i det land, hvor skaden opstod, være afgørende for erstatningens størrelse, hvorimod det østeuropæiske synspunkt var, at den opsendende stats regler skulle være afgørende. Konventionens art. 12 er udtryk for et kompromis, idet den lader begge synspunkter unævnte og i stedet henviser til folkerettens regler samt ret og billighed (*ex aequo et bono*), idet den dog fastslår, at skadelidte har krav på fuld erstatning.

Skadelidte har herefter krav på erstatning for ethvert økonomisk tab, der på adækvat måde er forårsaget af den skadevoldende rumgenstand, f. eks. for nedsat arbejdsevne på grund af invaliditet, og for tab af forsørger. Formuleringen af art. 12 kan ikke antages at udelukke godtgørelse for ikke-økonomisk skade, f. eks. svie og smerte.

Et forslag om at fiksere en øvre grænse for erstatningens størrelse frafaldtes under forhandlingerne.

Art. 13 indrømmer den stat, som gør et erstatningskrav gældende, frihed til at vælge mellem betaling i sin egen valuta og valutaen i den stat, mod hvem kravet rejses.

Artiklerne 14-20 omhandler den *voldgiftskommission*, der skal nedsættes, såfremt parterne ikke inden 1 år efter kravets fremsættelse er nået til enighed om erstatningens størrelse.

Kommissionens kendelse er vejledende, medmindre parterne er enedes om, at den skal være bindende. Ifølge art. 19, stk. 4 skal kendelsen offentliggøres, hvilket har til formål at give den en vis moralsk vægt. I forbindelse med resolution 277 (XXVI) af 29. november 1971, ved hvilken FN's generalforsamling godkendte konventionen, vedtoges, at en stat, når den tiltræder konventionen, kan erklære, at den i enhver tvist, i hvilken den er part, vil betragte voldgiftskommissionens kendelse som bindende i relation til enhver konventionsdel-tager, som afgiver samme erklæring.

De kontraherende parter forpligter sig ifølge art. 21 til så vidt muligt at bistå hverandre i tilfælde af en større ulykke.

En international mellemstatslig organisation, som beskæftiger sig med rumfartsvirksomhed, kan under visse nærmere betingelser, som er opregnet i art. 22, tiltræde konventionens materielle bestemmelser - uden dog at blive part i konventionen. Dersom en sådan organisation pådrager sig ansvar i henhold til konventionen, skal erstatningskrav først rettes mod organisationen. Såfremt erstatningen ikke er erlagt inden en vis frist, kan kravet rettes mod enhver stat, der er såvel medlem af organisationen som deltager i ansvarskonventionen.

Artiklerne 23-28 indeholder sædvanlige bestemmelser om forholdet til andre konventioner, ratifikation, ikrafttræden, ændringer m. m.

3. Danmarks ratifikation og i forbindelse hermed stående afgivelse af en erklæring.

Konventionen trådte i kraft den 1. september 1972. Blandt de stater, der har ratificeret eller tiltrådt den, er USA, Sovjetunionen, Storbritannien, Frankrig, Forbundsrepublikken Tyskland og Sverige.

Fra dansk side må konventionen betragtes som et vigtigt skridt på vejen mod en retlig regulering af et for fremtiden så væsentligt område som menneskets færden i det ydre rum. I modsætning til den ovenfor nævnte konvention af 27. januar 1967, der angiver *principper* for udnyttelsen af rummet, indeholder ansvarskonventionen i et vist omfang egentlige *juridiske regler*.

Ved at ratificere konventionen opnår Danmark ret til at rejse erstatningskrav for skade tilføjet den danske stat eller en dansk fysisk eller juridisk person. Endvidere opnår Danmark adgang til i medfør af konventionens art. 8 i et vist omfang at varetage udenlandske, men i Danmark fastboende statsborgeres erstatningsinteresser.

Endelig vil Danmark med hjemmel i konventionens art. 21 i tilfælde af en alvorlig skade på dansk territorium forårsaget af en rumgenstand kunne opnå hjælp fra de øvrige konventionsdeltagere, hvilket må betragtes som et værdifuldt supplement til erstatningskravet.

Voldgiftskommissionens kendelse er som ovenfor nævnt vejledende. En stat kan dog i forbindelse med ratifikation eller tiltrædelse afgive erklæring om, at den vil anerkende som bindende enhver kendelse i en sag mod en anden kontraherende part, der har afgivet samme erklæring. Sådan erklæring, der er hjemlet i resolution 2777 (XXVI) fra FN's generalforsamling er afgivet af bl. a. Sverige, Irland, Canada og New Zealand.

Det er regeringens akt ved ratifikationen af ansvarskonventionen udfra Danmarks generelle inter-